

gomul í Føroyum

Elli er so mangt

Áhugin var stórur fyri evninum, ið varð til umrøðu í Norðurlandahúsinum týskvældið. Gomul í Føroyum. Umleið 250 fólk vóru á pallborðsfundinum.

Fólk í heilsu- og almanna-verkinum lögdu fundin til rættis, og tey vóru eisini væl umboðað millum fundarfólkið. Men eisini nógv eldri fólk vóru møtt fyrri at hoyra, hvat pallborðsluttakrarar og onnur høvdu upp á hjarta.

LEYST OG FAST

Niðurstøða varð eingin gjørd á fundinum, tosað varð aftur og fram um ymsar spurningar.

Øll eru sjálvandi samd um, at gomul skulu hava so góðar umstøður sum gjørligt, at tey skulu kunna búgva heim sum longest, og at tað almenna má taka um endan, tá tey ikki klára seg longur sjálv.

Fleiri lögdu dent á, hvussu nógv tað hevur at siga, at eldri fólk sleppa at arbeiða, so leingi tey orka. Tey hildu tað eisini vera skeiðt, at eftirlønin skal minka, tá tey hava inntøku umframt. Heimahjálpin fekk nógvar góðar heilsur.

Jógvan Sundstein, lögmaður, hevði tað sjálvur á orði, at hann í so ofta sat við pallborð. Tað var heldur ikki stórt nýtt, hann kundi siga, um ætlanir landsstýrisins viðvíkjandi viðurskiftum teirra eldru.

SMÆRRI EINDIR

Løgmaður nevndi, at landsstýrið hevur valt at steðga á eitt sindur við at byggja ellis- og røktarheim í Norðurstreymoy. Ikki bara av fíggarligum orsøkum; sett er ein nevnd, sum skal arbeiða skjótt við at finna fram til, um ikki slíkt heim kann byggjast í smærri eindum. Landsstýrið hevur annars samtykt viðtøkur fyrri vardar íbúðir í Vági og í Havn.

Karolina Petersen, fyrrverandi landsstýrskvinna, við drúgvum royndum í at arbeiða við gomlum, bar fram nøkur ynski um tilboð fyrri gomul.

Hon tosaði m.a. um, at aðrastaðni eru tey farin frá at byggja ellis- og røktarheim. Í Danmark verður einki slíkt heim bygt í hesum árum. Í Føroyum er tað framvegis so, at gomul fólk, sum ikki longur klára

Mynd: Kjalmar

— *Nær eru vit gomul? Tað ber ikki til at geva eitt boð uppá, hvussu viðurskifti teirra gomlu skulu vera. Men ordaskiftið er áhugavert*

seg sjálv, mugu flyta úr heimbygdini á okkurt ellis- og røktarheim ella á statshospitalið í Havn. Tað kunnu vit ikki bjóða teimum, segði Karolina Petersen, sum talaði fyrri at byggja leiri vardar íbúðir.

Hon nevndi annars, at hennara landsstýri ætlaði at seta ein lækna fyrri eldri, men hetta landsstýrið hevði tikið játtanina av aftur fíggarlógini. Tað helt hon vera spell. Vit hava so nógvar aðrar lækningar fyrri smærri bólk, pensionistarpir eru 5000 í tali, og tí skuldi tað ikki verið burturvíð at havt ein lækna til teirra. Karolina Petersen nevndi í tí sambandinum, at 52 lækningar eru á Landsjúkrahúsinum.

Karolina Petersen ynskti eisini, at føroyingar til eldri fólk høvdu sitt egnuð frítíð-

arstað í Danmark, har sólin sær oftari og er heitari enn í Føroyum. Eldri í Føroyum skuldu fingið stuðul til at farið á eitt slíkt stað at stímbra seg.

Karolina Petersen lýsti sína fatan av, hvussu skeiðt verður prioriterað.

Kommunurnar hava bygt bátahyljar til bátar, ið aldrin eru á útróðri. Bátarnir havanógv betri hvíldarheim enn okkara gomlu hava í dag.

TORFØRT AT

LEGGJA FRÁ SÆR Hjørleif Enni og Jona Henriksen tosaðu um, hvat kundi verið øðrvísi. Hjørleif Enni víðgjørdi burturav spurningin, hvussu illa samfelagið er innrættað fyrri rørlubreakað (sum greitt frá í aðrari grein). Jona Hen-

riksen tosaði um tað stóra umskiftið eftir einum degi at skula leggja arbeiðið frá sær. Jona Henriksen talaði fyrri at gera hetta umskiftið minni bráðligt og ynskti arbeiðstíðina stytta hjá øllum, tí tað hevði børt um støðuna, fáa vit vruligt arbeiðsloysi. Og fáa vit tað, kunnu vit vænta, at eftirl'naraldurin lækkar, heit hon.

Karolina Petersen eftirlýsti eldaráðið, ið setast skuldi, og Jona Henriksen tók traðin upp. Hon legði dent á, at í eitt slíkt ráð mugu ikki veljast fólk, sum sita í øllum verðsins nevndum, tí so kemur einki á skaftið. Í ráði skulu veljast fólk, sum kunnu koma við nýhugsan og uppskotum um ein samanhangið eldrapolitikk, segði Jona Henriksen.

UM AT GÓÐTAKA ALDURDÓMIN

Torben Johannesen hevði spurningin, hvussu hann til ta tíð ynskir sær aldurdomin. Hann valdi at tosa um hugtakið aldurdom, sum tey fægstu vilja kennast við. Vit siggja tað stóra í alt lívið at vera sjálvbjargin og ráða okkum sjálv og hava ilt við at góðtaka tað, tá vit vikna. Torben dugdi ikki at siga, um hann til sína tíð fer at góðtaka sín aldurdom, og at javnaldrarnir eisini eldast. Torben Johannesen nam eisini við tað, at sjálvt um krefttímar fara, ber til at varðveita sín livs- og virkis-hug. Sjálvur ynskti hann, sum gamal at kunna klára seg sjálvur sum longest og sleppa at arbeiða. Nóg fólk óttast fyrri at skula á røktar- ella ellisheim, tí tey bera ótta fyrri at verða ómynd-

uggjød. Soleiðis má tað ikki vera, segði Torben Johannesen, sum ynskti fleiri mentanartilboð fyrri gomul fólk, soleiðis at tey kunnu vera virkin í staðin fyrri bara at hava undirhald. Sjálvræði má ikki vikna, sjálv um sjálvbjargin hvørur. Hann helt tað eisini vera umráðandi, at eldri fólk verða við í nevnd, sum skal orða eldrapolitikk.

EIN VERDUGAN ALDURDÓM

Hjørdis Weihe hevði sama spurning at viðgera sum Torben Johannesen. Hon tosaði m.a. um, hvussu alt samfelagsmynstrið er broytt, og harvið eisini familjumynstrið. Tað verða fleiri og fleiri gomul fólk.

Hon tosaði eisini um, hvussu ymist fólk fata aldurdomin. Spyrst tú ymist fólk, fært tú eisini ymist svar. Hjørdis Weihe segði seg hava lært nóg av arbeiði sínum við gomlum fólkum sum sjúkrasystir, tí yngru hava so nóg av læra av eldri áttarliðum.

TEY FLESTU ERU SJÁLVBJARGIN

Hon helt tað annars vera lægið, at gomul fólk altíð verða nevnd í sambandi við almennar veitingar og sjúk-ur. Hini, tey sjálvbjargnu, hoyra vit einki um.

Hennara ynski var at varðveita heilsuna líkamliga og sálarlíga, at hava eitt gott fíggarligt grundarlag fyrri harvið at fáa ein verdugan aldurdom.

Hjørdis Weihe helt tað ikki vera verdugt, at vit ikki hava nóg nógv ellis- og røktarheim og tí nýðast at leggja gomul fólk á sjúkrahús. Tað er hvørki verdugt ei heldur biligt.

Hon kundi ynskt sær, at eldri fólk so líðandi fóru úr arbeiðslívinum.

LEGGI MEG IKKI Á HILLINA

Hevur samfelagið brúk fyrri mær, og eg kann gera nakað, ætli eg mær at arbeiða. Eg ætli mær í hvussu er ikki at leggja meg á eina hill, tá eg fylti 67 ár, segði hon.

